

N:o 30.

Af Herr Adelsköld: Angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om Sveriges neutralisering.

Sedan de europeiska staterna vunnit sin nuvarande konsolidering, har stormakternas materiella öfvervigt mot de mindre landen mer och mer minskat möjligheten för de senare att med militärisk makt allena värna sin yttre frihet och sjelfständighet.

Det gifves stater, hvilkas hela manliga befolkning icke uppnår eller föga öfverstiger den numerär, som en stormakt kan gifva sin fullt rustade krigshär.

I forna tider kunde ett litet modigt folk med framgång upptaga striden mot en större och mäktigare granne. Med staternas dåvarande svaga inre organisation, ringa sammanhållning och outvecklade krigskonst var sådant möjligt.

Den nya tiden har ändrat dessa förhållanden. Som regel gäller nu, att de europeiska staternas militära maktställning står i ett direkt förhållande till deras folkmängd och materiella tillgångar.

Följden häraf har också varit den, att de mindre staterna i verkligheten upphört att vara krigförande makter. Sådana fall som Tysklands uppträdande mot Danmark 1864 och Englands i Egypten 1882 — eller i allmänhet då den mäktigare staten endast har att beräkna, huru stor del af sin makt han bör använda för att uppnå sitt mål — äro att betrakta icke såsom krig, utan såsom militäriska exekutioner.

Hvad särskildt vårt land beträffar, så eger det visserligen jemte Norge uti sitt läge ett företräde framför de öfriga småstaterna i Europa.

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 13 Häft.

Men det gäller att i rätt tid och med klökhet göra oss detta företräde till godo. Icke sker det genom att förvandla Sverige till en militärstat; ty om vi ock göra detta i största möjliga omfattning, så varda vi, lemnade åt oss sjelfva, likväl oförmögne att på längden värna oss mot mäktiga grannar.

I samma mån som ett folk genom militära rustningar uttömmar sina tillgångar, nedsättes ock dess motståndskraft mot en öfvermäktig fiende. Våra dagars krigföring fordrar nemligen icke blott stora och väl öfvade härskaror, den kräfver i lika hög grad stora materiella tillgångar. Mellan ett folk på 4 till 5 millioner och ett annat på 40 till 80 millioner varder förhållandet detsamma som mellan dvergen och jetten.

Det är förklarligt, att fosterlandskänslan kan vilseleda omdömet; att vårt folk med dess lysande krigiska minnen icke utan svårighet skall inse denna enkla sanning och motvilligt foga sig efter de ändrade förhållanden, som den nyare tiden skapat.

Under antagande emellertid, att vi nu stode vid skiljovägen, och under förutsättning att vi hade att välja mellan å ena sidan en måhända gagnlös och ruinerande försvarsbörda och å den andra att söka vårt värn i en af samtliga makterna garanterad neutralitet, som gör det möjligt för oss att ordna vårt försvar utan allt för stora svårigheter och i enlighet med en sålunda tryggad ställning.

Det förra alternativet skulle i vårt af naturen jemförelsevis mindre gynnade land ytterligare nedsätta vår nationella lifskraft och i hög grad inskränka vår förmåga att såsom kulturfolk hålla jemna steg med större och rikare nationer; det senare skulle sätta oss i stånd att hålla våra militära bördor inom måttliga gränser och använda derigenom sparade krafter och tillgångar som medel till upplysningens, näringsnas, handelns, konstens, vetenskapens och det allmänna välståndets uppblomstring.

Den klarsynte fosterlandsvännen skulle, då han ser landets befolkning i allt jemt växande skaror lemna fädernejorden för att i en främmande verldsdel söka ett nytt fosterland, här säkerligen icke tveka i sitt val.

Man torde säga, att ett sådant val icke föreligger nu. Derom äro meningarna delade. Men i en sak skola de kanske kunna enas, i den nemligen att *Sveriges ständiga neutralitet* är ett eftersträfvansvärdt mål. Här kunna måhända alla fosterländska intressen mötas.

Om en sådan neutralitet af mången icke anses vara ett tillräckligt fredsvärn under alla förhållanden, lärer ingen på hållbara grunder

kunna bestrida, att den i hvarje fall ökar landets trygghet gent emot främmande makter.

Erkännes denna uppfattning vara riktig, återstår att finna ett lämpligt sätt att göra henne fruktbar. Om hinder dervid möta, skola de vid närmare skärskådande visa sig icke vara större än att de med god vilja och uthållighet kunna öfvervinnas.

Detta är min öfvertygelse. I öfrigt får jag äran erinra derom, att det europeiska krigsfältet minskas i samma mån som de ständigt neutraliserade staternas antal ökas, hvilket förhållande småningom måste komma att väsentligen bidraga att försvåra eller hindra uppkomsten af krig; att ingen af de nuvarande neutraliserade staterna blifvit kränkt i denna sin rätt; att Sveriges afskilda läge (ett företräde framför t. ex. Belgien och Schweiz) helt naturligt skall underlätta landets neutralisering; att slutligen den här åsyftade neutraliteten icke behöfver stå i vägen för vårt försvarsväsendes ordnande, utan fastmera — i händelse af Riksdagens afslag på Kongl. Maj:ts förslag till ny härordning m. m. — är egnad att kraftigt medverka till en god lösning af försvarsfrågan, så mycket hellre som alla misstankar att denna gamla stridsfråga tilläfventyrs afser något annat och mera än landets försvar derigenom skulle häfvas.

Alltså — och då vi här icke böra vänta, att de andra makterna skola taga första steget och tillbjuda oss hvad vi icke hafva begärt — vågar jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t uttalar den önskan, att Kongl. Maj:t täcktes hos de främmande stater, med hvilka Sverige står i diplomatisk förbindelse, inleda underhandlingar åsyftande Sveriges fortvarande neutralitet i öfverensstämmelse med den moderna folk-rättens grundsatser.

Stockholm i Februari 1883.

C. Adelsköld.

Bilaga.

Grundsatser ur den moderna positiva folkrätten.

(Nedan stående regler äro väsentligen hemtade från Bluntschlis »Das moderne Völkerrecht der civilisirten Staaten», Nördlingen 1872; åtskilliga fördragsbestämmelser och uppgifter stödjade sig på »Recueil des traités, conventions» etc. par Ch. de Martens & F. de Cussy, Leipzig 1846, samt Archives diplomatiques).

Neutrala kallas de stater, som hvarken sjelfva deltaga i krig eller under krig ställa sig på någon af de krigförande parternas sida.

Neutraliteten innebär afböjande och undvikande af all delaktighet i krig. — En neutral stat är hvarken domare eller part. — Den neutrala staten förblifver i fred, under det de krigförande staterna bekämpa hvarandra.

*Det gifves en genom folkrättsliga akter och fördrag **garanterad fortfarande neutralitet** och en tillfällig på fritt beslut beroende neutralitet.*

Exempel på den fortvarande och garanterade neutraliteten äro:

a) *Schweiz' neutralitet.* Alltsedan de olyckliga italienska krigen i början af det 16:de århundradet har det Schweiziska edsförbundets politik gått ut på att tillförsäkra landet den trygghet, som neutraliteten gifver.

Denna neutralitet har af Europas stormakter blifvit erkänd och garanterad på Wienkongressen 1815 (genom art. 84 och 92) och sedan ytterligare högtidligen bekräftad genom makternas särskilda akt af Paris den 20 November samma år, ur hvilken följande moment här må anföras:

»Makterna förklara . . . genom närvarande akt, att Schweiz' neutralitet och okränkbarhet (inviolabilité), likasom dess oberoende af hvarje främmande påverkan (influence), harmonierar (est conforme) med den europeiska politikens väl förstådda (véritables) intressen.» (Se angående denna akt »Recueil des traités, conventions» etc., Ch. de Martens & F. de Cussy, T. 3, p. 243, Leipzig 1846).

b) *Belgiens neutralitet.* I kraft af fördraget i London af den 15 November 1831 (art. VII), af makterna ytterligare bekräftadt den 19 April 1839, vardt konungariket Belgien tillerkändt en fortvarande neutralitet.

Detta land, som århundraden igenom måst tjena till krigsskådeplats för främmande makter, företrädesvis Frankrike och Tyskland, vardt härigenom skyddadt för sådana faror och det europeiska krigsfältet dy-medels ytterligare begränsadt.

Londonfördragets art. VII har följande lydelse:

»Belgien skall inom de i art. I och IV fixerade gränser utgöra en sjelfständig och ständigt (perpetuellement) neutral stat. Konungariket förpligtas att iakttaga samma neutralitet mot alla andra stater.» (Jfr de Martens & de Cussy i ofvan anf. samling, sid. 575, T. 4).

Under fransk-tyska kriget 1870—1871 vardt den af Frankrike hotade Belgiska neutraliteten tillerkänd ytterligare garantier genom nya fördrag, föreslagna af England.

c) *Serbiens neutralitet* i kraft af fördraget i Paris den 13 Mars 1856.

d) *Storhertigdömet Luxemburgs neutralitet*, enligt Londonfördraget af den 11 Maj 1867.

Såsom ett bevis på de ingångna neutralitetsfördragens kraft och betydelse i våra dagar må här anföras följande:

Under fransk-tyska kriget 1870—71 klagade preussiska regeringen hos garantimakterna öfver neutralitetsstridigt förhållande å Luxemburgska sidan samt hotade att icke vidare akta storhertigdömets neutralitet. (Depesch af furst Bismarck af den 3 December 1870). I anledning häraf anmärkte österrikiske rikskansleren grefve Beust i ett utlåtande af den 22 December samma år, att pröfningen och afgörandet, huruvida en kränkning från den neutrala statens sida egt rum, på grund af den »*europeiska garantien*» principiellt tillkomme de makter, som undertecknat neutralitetsakten, och icke en af de krigförande staterna.

(Angående notvexlingen i denna fråga, se för öfrigt Archives diplomatiques 1871—72.)

Då faktisk afhållelse från krig är den naturliga förutsättningen för neutraliteten, så är neutral stat förpligtad att icke understödja krigförande makt för krigsändamål.

Tillåter neutral stat uteslutande eller företrädesvis en af de krigförande parterna att värfva trupper inom dess område, så innebär dylikt

medgifvande hjälp till krigets förande och följaktligen kränkning af neutraliteten.

Neutral stat må ej allenast icke själf lemna krigsfartyg åt krigförande part; han är ock förpligtad att vaka öfver, att icke enskilda personer inom hans område utrusta och lemna krigsfartyg åt krigförande stat.

Neutral stat må icke förhjelpa att utrusta krigförande makt med vapen och annan krigsmateriel.

Afyttra enskilda personer i form af handelsvaror krigsmateriel till krigförande makt, löpa de väl fara, att dessa föremål af motparten tagas i beslag såsom krigskontraband; men den neutrala staten anses icke genom att fördraga handel med krigskontraband kränka neutraliteten.

Neutral stat är pliktig att, om möjligt, förhindra större vapenförsändelser, som efter omständigheterna kunna få utseende af krigshjelp.

Tillåtelse att fritt uppköpa lifsmedel, äfven för krigförande makts räkning, anses icke inrymma något företräde åt denna makt, förutsatt att tillåtelsen gäller allmänt och lika för båda parterna.

Neutral stat må icke försträcka penningelån åt krigförande stat, i syfte att bereda densamma erforderliga medel till krigets förande. Det strider mot neutralitetsgrundsatsen, om neutral stat tillåter att inom landet lån upptages eller eljest penningar offentligen insamlas för krigförande part.

Neutral stat må icke tillåta krigförande makters örlogsfartyg att inlöpa i dess hamnar eller (för annat än uppköp af lifsmedel, vatten och kolhemtning o. s. v.) genomfara dess strömmar, floder och kanaler.

Neutral stat eger rätt att under alla förhållanden upptaga förföljda truppafdelningar, som fly in på hans område, att förse dem med lifsmedel och i öfrigt lemna dem nödigt bistånd.

Neutral stat får likaledes i sina hamnar upptaga och lemna skydd åt i nöd stadda krigsfartyg.

Neutral stat må likväl tillse att dessa af humaniteten föreskrifna handlingar icke missbrukas af de flyktande trupperna eller krigsfartygen och begagnas som medel att fortsätta kriget.

Krigförande makter äro pligtiga att fullständigt akta de neutrala staternas fredsrätt och afhålla sig ifrån hvarje intrång på deras områden.

Uppnå flyktande trupper neutralt område, är det den neutrala statens rätt att skydda dem för förföljelse och tillbakavisa förföljarne. Han får inom sitt område frigifva krigsfångar och utlemna krigsbyte.

Krigförande makts fartyg, som flyr till neutral stats hamn, må icke förföljas inom den neutrala statens farvatten.

Har i neutral hamn krigsfartyg af den ena af de krigförande tagits från den andra, så har den neutrala staten rätt att fordra fartygets utlemnande och att frigifva detsamma.

Derest kränkning af neutralt område uppstått allenast af okunnighet om gränsen, icke af argt uppsåt, har den sålunda kränkta neutrala staten att äska omedelbar rättelse, skadeersättning och erforderliga åtgärders vidtagande, att dylik öfverträdelse icke för framtiden upprepas.

Neutral stat eger att utfärda pass och andra handlingar, hvilka hos de krigförande parterna hafva anspråk på full giltighet.

Neutral flagga skyddar icke blott neutral stats fartyg, utan äfven fiende tillhörig last, med undantag för krigskontraband.

(På Pariskongressen 1856 antagen såsom en allmänt erkänd folkrättsgrundsats.)

Neutralt gods är äfven å fiendtligt fartyg skyddadt för kaperi, såvida det icke utgöres af krigskontraband.
